

OD REDAKCJI

Drugi w 2026 roku numer naszego czasopisma zawiera zestaw tekstów z zakresu socjologii queer. Perspektywa queer zajmuje dziś istotne miejsce w refleksji socjologicznej, ponieważ pozwala analizować społeczeństwo poprzez krytykę norm regulujących płeć, seksualność i przynależność społeczną. Jej znaczenie nie ogranicza się do badań nad osobami LGBTQ+, gdyż odnosi się do szerszego zakresu mechanizmów produkowania normalności, wykluczenia i hierarchii społecznych. Współczesne badania queerowe coraz częściej dotyczą zagadnień związanych z migracją, starzeniem się, cielesnością, emocjami i polityką pamięci. Tym samym socjologia queer staje się zarówno obszarem badań nad różnorodnością, jak i narzędziem krytycznej diagnozy współczesnych społeczeństw.

Zeszyt otwiera artykuł Doroty Majki-Rostek, który dotyczy tematu wciąż zaskakująco słabo obecnego w polskiej socjologii – doświadczenia starzenia się gejów wychowanych w realiach PRL-u, należących do „milczącej generacji”. Szczególnie wybrzmiewa tu napięcie między uniwersalnością doświadczenia przemijania a specyfiką queerowej biografii – naznaczonej samotnością, niewidzialnością i koniecznością nieustannego negocjowania własnej tożsamości.

Artykuł Agnieszki Maresch przedstawia drag nie jako estetyczną ciekawostkę czy queerową rozrywkę, ale jako praktykę społeczną zdolną do produkowania emocji, znaczeń i zmiany społecznej. Szczególnie interesujące jest tu przesunięcie perspektywy – drag wychodzi poza przestrzeń „dla swoich” i zaczyna funkcjonować jako język komunikacji z heteronormatywną publicznością.

Tekst Aleksandry Sobańskiej jest próbą socjologicznego uchwycenia środowiska feminizmu trans-wykluczającego w Polsce jako nieformalnej struktury mobilizacyjnej. Najciekawsze wydaje się tu przesunięcie perspektywy: autorka wykracza poza analizę treści sporów o transpłciowość, zaznaczając, jak tworzy się sieć aktorek społecznych połączonych doświadczeniem konfliktu, *cancel culture* i wzajemnego wsparcia.

W dziale „Perspektywy badawcze” proponujemy tekst Jacka Kochanowskiego podejmujący problem doświadczenia queerowych osób uchodźczych na granicy

polsko-białoruskiej w perspektywie queerowych badań migracyjnych i krytycznej socjologii granicy. Autor podkreśla, że seksualność i płeć nie są jedynie dodatkowymi kategoriami różnicy, ale stanowią centralne mechanizmy organizujące dostęp do ochrony, widzialności i praw.

Do problematyki queer odnosi się także zamieszczony w dziale „Recenzji” komentarz Urszuli Bortackiej, poświęcony książce Urszuli Kluczyńskiej i Anny Kłonkowskiej, podkreślający znaczenie rozwijającej się socjologii męskości jako obszaru badań komplementarnego wobec refleksji queerowej i genderowej.

Zeszyt uzupełniają dwa artykuły naukowe dotyczące innej tematyki.

Artykuł Dobrosława Mańkowskiego i Patryka Arysa omawia proces instytucjonalizacji boksu na gołe pięści – od praktyki marginalnej do globalnego widowiska sportowego. Autorzy pokazują jego drogę od półświatka do głównego nurtu, zwracając uwagę na rolę komercjalizacji, profesjonalizacji i mediatyzacji. Zjawisko osadzone jest w kontekście kapitalizmu i popkultury oraz interpretowane w świetle koncepcji instytucjonalizacji.

Natomiast w tekście Krzysztofa Gorlacha i Anny Jastrzębiec-Witowskiej możemy się zapoznać z przykładem wykorzystania dziedzictwa kulturowego jako zasobu rozwoju lokalnego. Autor i autorka, studiując przypadek Zalipia, wprowadzają pojęcie dziedzictwa funkcjonalnego, pokazując, jak tradycja może wspierać rozwój społeczności. Analiza łączy refleksję teoretyczną z ujęciem empirycznym, odwołując się do koncepcji rozwoju neo-endogennego i zrównoważonego.

W specjalnym dziale czasopisma „Inspiracje dla socjologii” rozpatrujemy kwestię znaczenia dzieła zmarłego 14 marca bieżącego roku Jürgena Habermasa. Głosy i komentarze na ten temat przygotowali Grażyna Woroniecka, Andrzej Kaniowski, Jerzy Stachowiak oraz Marek Czyżewski.

Druga z recenzji książek opublikowana w zeszycie, autorstwa Jacka Kubery, bierze na warsztat książkę Elżbiety Hałas *Reintroducing Florian Znaniński*. W ocenie autora szczególną zasługą tej pozycji „jest umieszczenie teorii [Znanińskiego] pośród innych kształtujących rdzeń nowoczesnej zachodniej socjologii”.